

KÁLMÁNY LAJOS EGY KIADATLAN LEVELE

A pécsi Janus Pannonius Múzeum nemrégén megvette *dr. Gorka Sándor* — természettudós, a Természettudományi Társulat egykori titkára — hagyatéki könyvtárát. A könyvek között volt *Kálmány Lajos* egyik munkája, *A csillagok nyelvahagyományainkban* című néprajzi tanulmánya is (Szeged, 1893. Bába Sándor könyvsajtója; 26 p. — eredetileg felolvasás: „Felolvastattott a Dugonics-Társaság 1893. évi január hó 8-án tartott ülésében.”) A füzetben egy levelet találtam, amelyet *Kálmány Lajos* írt *Gorka Sándor*hoz. Minthogy a levél igen érdekes, jól mutatja *Kálmány* alaposágát, munkamódszerét, az alábbiakban teljes egészében közlöm. Jelentőséggel bír ez a levél azért is, mert olyan időpontban íródott, amikor *Kálmány* válságos napokat élt át, életéről vajmi keveset tudunk, arról pedig, hogy még dolgozott volna is, nem volt tudomásunk. *Péter László*, *Kálmány* életrajzírója, azt írta erről az időszakáról, hogy „(csanádpalotai) plébánoskodása idejéből való levelezését nem őrzi a hagyatéék: tudományos vagy magánlevele ebből az időszakból nincs, csupán gazdasági följegyzései, adósságlevelei s hasonlók találhatók levelezésében”. Mint köztudomású, *Kálmányt* 1906. augusztus 1-én szél érte. Bár csanádpalotai plébánoskodásának ezzel vége lett, még négy évig ott maradt. A segédplébános sok tekintetben méltatlanul bánt a beteg *Kálmánnyal*, erre is található célzás levelünkben. Egyébként a levél igazi értékét az jelenti, hogy *Kálmány* újrakezdett tudományos tevékenységéről tájékoztat. Íme a levél:

Kiválóan tisztelt Titkár Úr!

Éppen ez a bökkenő, hogy nem tudom a számjait azoknak a füzeteknek, melyekbe a csillagos ég hónapok szerint van bemutatva, mert ha tudnám antiquarice olcsón megszerezhetném, pedig komoly dologról van szó, tegyen bizonyosságot A csillagok nyelvahagyományainkban cz. értekezésem, melyet a külföld megjelenése után azonnal lefordított, tehát érdekes munka, melyből nincs 2—3 füzetnél több, melyből egy tisztelet példányt Uraságod számára póstára tettem. Ebből ha fáradságot vesz magának átolvasni, látja, hogy a magyar csillagok meg vannak jelezve s egy részök be van a hozzá fűzött magyar hiedelemmel mutatva. E téren tudtommal más nem működik rajtam kívül s nem akarnám, hogy a most még megmenthető adatok elkallódjanak. Ezért fogok vele foglalkozni szélütött létemre is, ezért bátorkodtam Uraságodnál alkalmatlankodni, gondolván, hogy a füzeteknek vagy köteteknek van tárgymutatójuk s kevés fáradságba kerül ha megírom, hogy 1892 előtt jelentek meg a füzetekben a térképek. Másként állnak a csillagok, más képet mutatnak januárban, mást augusztusban, ezért a hónapok szerint való térképek, mik a laikusra nézve nagyon hasznosak. Miután februárban éppen úgy akadhatok pásztorra v. emberre, a ki tudja, ismeri a csillagokat, mint szeptemberben, ezért kellene a hónapok v. legalább is az egymástól nagyobbára eltérő térképek. A küldött füzet piszkos ugyan, de ha nincs ló, számár is jó! Különb műveket is felhántak a padlásra, hogy megütött a szél!

Ezek után kérem, ha ideje lesz, vegye elő az 1892 előtt megjelent útmutatót=kalauzt s ott megtalálja, hogy mely füzetekben jelentek meg a jan...decz. térképek, melyeken a csillagok hónapok szerint való állása van feltüntetve.

Kérésem megújításával maradtam kiváló tisztelettel
Csanádpalota 1910 IV/16.

Kálmány Lajos

A levélben a Természettudományi Közlöny füzeteiről, illetőleg évfolyamairól van szó.

KÖZLI: DANKÓ IMRE